

DZIENNIK URZĘDOWY

MINISTERSTWA ROLNICTWA I REFORM ROLNYCH

Warszawa, dnia 30 grudnia 1946 r. **Nr. 11**

Treść:

DEKRET

z dnia 13 września 1946 r.

o organizacji komisyj ziemskich.

Na podstawie ustawy z dnia 3 stycznia 1945 r. o trybie wydawania dekretów z mocą ustawy (Dz. U. R. P. Nr 1, poz. 1) — Rada Ministrów postanawia, a Prezydium Krajowej Rady Narodowej zatwierdza, co następuje:

Art. 1. Ustanawia się Główną Komisję Ziemską przy Ministrze Rolnictwa i Reform Rolnych, wojewódzkie komisje ziemskie przy wojewodach oraz powiatowe komisje ziemskie przy starostach.

Art. 2. 1. Główna Komisja Ziemska rozpoznaje w drugiej instancji odwołania od orzeczeń wojewódzkich komisyj ziemskich.

2. Główna Komisja Ziemska, rozpatrując odwołanie od orzeczenia wojewódzkiej komisji ziemskiej, może zaskarżone orzeczenie z urzędu zmienić lub uchylić w części niezaskarżonej, jeżeli orzeczenie to narusza przepisy prawa.

Art. 3. 1. Prezesem Głównej Komisji Ziemskiej jest z urzędu Minister Rolnictwa i Reform Rolnych.

2. W zastępstwie Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych przewodniczyć może na posiedzeniu Głównej Komisji Ziemskiej podsekretarz stanu w Ministerstwie Rolnictwa i Reform Rolnych.

3. Wiceprezesa Głównej Komisji Ziemskiej mianuje Prezes Rady Ministrów w porozumieniu z Ministrem Rolnictwa i Reform Rolnych.

4. Minister Rolnictwa i Reform Rolnych może również delegować do przewodniczenia na poszczególnych posiedzeniach Głównej Komisji Ziemskiej urzędnika z wykształceniem prawniczym spośród podległego mu personelu.

Art. 4. 1. W skład Głównej Komisji Ziemskiej oprócz przewodniczącego wchodzą z głosem stanowczym:

1) dwaj członkowie lub ich zastępcy, wyznaczeni przez Prezydium Krajowej Rady Narodowej,
2) jeden członek lub jego zastępca, wyznaczeni przez Prezesa Rady Ministrów,
3) jeden członek lub jego zastępca, wyznaczeni przez Ministra Sprawiedliwości spośród sędziów sądu apelacyjnego,
4) jeden członek lub jego zastępca, wyznaczeni przez Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych spośród urzędników Ministerstwa Rolnictwa i Reform Rolnych,
5) jeden członek lub jego zastępca, wyznaczeni przez Ministra Administracji Publicznej,
6) jeden członek lub jego zastępca, wyznaczeni przez Związek Samopomocy Chłopskiej.

2. Ponadto Minister Rolnictwa i Reform Rolnych ma prawo delegowania na posiedzenie Komisji urzędników Ministerstwa Rolnictwa i Reform Rolnych jako referentów z głosem doradczym.

Art. 5. Wojewódzka komisja ziemska:

a) orzeka w sprawach scalenia gruntów, likwidacji służebności, podziału wspólnot oraz w innych sprawach, które należą do jej właściwości, stosownie do przepisów szczególnych,
b) wydaje opinie na żądanie Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych,
c) rozpatruje odwołania od decyzji powiatowych komisyj ziemskich w sprawach, wymienionych w art. 8 lit. b.

Art. 6. 1. Przewodniczącym wojewódzkiej komisji ziemskiej jest z urzędu wojewoda.

2. W zastępstwie wojewody może przewodniczyć na posiedzeniach komisji wyznaczony przez niego zastępca spośród urzędników wojewódzkiej administracji rolnictwa i reform rolnych.

Art. 7. 1. W skład wojewódzkiej komisji ziemskiej oprócz przewodniczącego wchodzą z głosem stanowczym:

1) dwaj członkowie lub ich zastępcy, wyznaczeni przez prezydium właściwej wojewódzkiej rady narodowej,
2) jeden członek lub jego zastępca, wyznaczeni przez prezesa właściwego sądu apelacyjnego spośród sędziów sądu okręgowego,
3) jeden członek lub jego zastępca, wyznaczeni przez wojewodę spośród urzędników wojewódzkiej administracji rolnictwa i reform rolnych,
4) dwaj członkowie lub ich zastępcy, wyznaczeni przez Związek Samopomocy Chłopskiej.

2. Ponadto wojewoda ma prawo delegować na posiedzenie komisji podległych sobie urzędników jako referentów z głosem doradczym.

Art. 8. Powiatowa Komisja Ziemska:

a) wydaje opinie na żądanie wojewody lub starosty,

b) orzeka we wszystkich sprawach, w których stosownie do przepisów szczególnych zastrzeżony jest udział pełnomocnika do spraw reformy rolnej.

Art. 9. 1. Przewodniczącym powiatowej komisji ziemskiej jest z urzędu starosta.

2. W zastępstwie starosty może przewodniczyć na posiedzeniach komisij wyznaczony przez niego zastępca.

Art. 10. 1. W skład powiatowej komisji ziemskiej oprócz przewodniczącego wchodzą z głosem stanowczym:

1) dwaj członkowie lub ich zastępcy, wyznaczeni przez prezydium właściwej powiatowej rady narodowej,
2) jeden członek lub jego zastępca, wyznaczeni przez prezesa właściwego sądu okręgowego spośród sędziów sądu grodzkiego,
3) jeden członek lub jego zastępca, wyznaczeni przez starostę spośród urzędników powiatowej administracji rolnictwa i reform rolnych,
4) dwaj członkowie lub ich zastępcy, wyznaczeni przez Związek Samopomocy Chłopskiej.

2. Ponadto starosta ma prawo delegowac na posiedzenie komisji podległych sobie urzędników jako referentów z głosem doradczym.

Art. 11. 1. Członkowie komisji ziemskiej, zamieszkali w siedzibie komisji, otrzymują za udział w posiedzeniach wynagrodzenie, a zamiejscowi otrzymują diety oraz zwrot kosztów przejazdu do komisji i z powrotem.

2. Wysokość jak również zasady ustalania i wypłacania wynagrodzenia, diet i kosztów przejazdu określi zarządzenie Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych w porozumieniu z Ministrem Skarbu.

Art. 12. 1. Na posiedzenie komisji ziemskiej winni być wzywani wszyscy członkowie komisji.

2. Do ważności posiedzeń komisji ziemskiej potrzebna jest obecność zwykłej większości składu członków albo ich zastępców, ponadto przewodniczącego lub jego zastępcy.

3. Orzeczenia komisyj ziemskich zapadają większością głosów obecnych członków, w razie równości głosów przeważa głos przewodniczącego.

4. Orzeczenie komisji ziemskiej należy doręczać stronom na piśmie.

Art. 13. 1. W postępowaniu przed komisjami ziemskimi stosuje się odpowiednio przepisy o postępowaniu administracyjnym.

2. Komisje ziemskie rozpoznają sprawy i ogłaszają orzeczenia na posiedzeniach jawnych w przypadkach przez ustawy dla tych posiedzeń zastrzeżonych, w pozostałych zaś przypadkach — na posiedzeniach niejawnych bez udziału stron. Narady komisji ziemskich we wszystkich przypadkach są niejawne. O posiedzeniach jawnych należy zawiadamiać strony.

3. Komisje ziemskie mogą załatwianie czynności przygotowawczych zlecić poszczególnym członkom kompletu orzekającego.

4. Ponadto Główna Komisja Ziemska może zlecić załatwianie takich czynności także wojewódzkiej komisji ziemskiej. W tym przypadku ust. 3 ma również zastosowanie.

5. Koszty postępowania przed komisjami ponosi Skarb Państwa.

Art. 14. Z dniem wejścia w życie niniejszego dekretu wymienione w poszczególnych aktach ustawodawczych uprawnienia i obowiązki Głównej Komisji Ziemskiej, okręgowych lub wojewódzkich oraz powiatowych komisji ziemskich przechodzą odpowiednio na główne, wojewódzkie i powiatowe komisje ziemskie, ustanowione niniejszym dekretem.

Art. 15 Wykonanie niniejszego dekretu porucza się Ministrowi Rolnictwa i Reform Rolnych w porozumieniu z właściwymi Ministrami.

Art. 16. Dekret niniejszy wchodzi w życie z dniem ogłoszenia. Równocześnie tracą moc obowiązującą wszelkie przepisy w przedmiocie unormowanym dekretem niniejszym.

Prezydent Krajowej Rady Narodowej:
Bolesław Bierut

Prezes Rady Ministrów:
Edward Osóbka-Morawski

Minister Rolnictwa i Reform Rolnych:
Stanisław Mikołajczyk

w/z Minister Sprawiedliwości:
Tadeusz Rek

w/z Minister Skarbu:
Tadeusz Dietrich

Minister Administracji Publicznej:
Władysław Kiernik

Minister Ziem Odzyskanych:
Władysław Gomułka

(Dz. U. R. P. z dn. 21.XI 1946 r. Nr 61, poz. 340)

141

DEKRET

z dnia 13 września 1946 r.

o zmianie niektórych przepisów ustawy z dnia 14 kwietnia 1937 r. o układach zbiorowych pracy.

Na podstawie ustawy z dnia 3 stycznia 1945 r. o trybie wydawania dekretów z mocą ustawy (Dz. U. R. P. Nr 1, poz. 1) — Rada Ministrów postanawia, a Prezydium Krajowej Rady Narodowej zatwierdza, co następuje:

Art. 1. W ustawie z dnia 14 kwietnia 1937 r. o układach zbiorowych pracy (Dz. U. R. P. Nr 31, poz. 242) wprowadza się zmiany następujące:

1) skreśla się ust. (3) art. 2 oraz art. 28,

2) w art. 21 w ust. (2) dodaje się nowe zdanie w brzmieniu: „Układowi zbiorowemu pracy, który ma objąć gospodarstwa rolne, nadaje moc powszechnie obowiązującą Minister Pracy i Opieki Społecznej w porozumieniu z Ministrem Rolnictwa i Reform Rolnych".

Art. 2. Wykonanie niniejszego dekretu porucza się Ministrowi Pracy i Opieki Społecznej w porozumieniu z Ministrami Sprawiedliwości oraz Rolnictwa i Reform Rolnych.

Art. 3. Dekret niniejszy wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

(Dz. U. R. P. z dn. 21.XI 1946 r. Nr 61, poz. 339)

Prezydent Krajowej Rady Narodowej:
Bolesław Bierut

Prezes Rady Ministrów:
Edward Osóbka-Morawski

Minister Pracy i Opieki Społecznej:
Adam Kuryłowicz

w/z Minister Sprawiedliwości:
Tadeusz Rek

Minister Rolnictwa i Reform Rolnych:
Stanisław Mikołajczyk

142

ROZPORZĄDZENIE

RADY MINISTRÓW

z dnia 17 października 1946 r.

w sprawie przekazania czynności zniesionych izb rolniczych.

Na podstawie art. 2 ust. 2 dekretu z dnia 26 sierpnia 1946 r. o zniesieniu izb rolniczych (Dz. U.R.P. Nr 47, poz. 265) zarządza się, co następuje:

§ 1. Wojewódzkim władzom administracji ogólnej przekazuje się następujące czynności, powierzone izbom rolniczym przez ustawy i rozporządzenia:

1) z czynności przewidzianych w art. 8 i 9 ust. 2 ustawy z dnia 5 marca 1934 r. o nadzorze nad hodowlą bydła, trzody chlewnej i owiec (Dz. U.R.P. z 1934 r. Nr 40, poz. 349 i z 1946 r. Nr 32, poz. 203):

a) wyznaczanie czasu i miejsca doprowadzania rozpłodników przed komisje kwalifikacyjne,

b) ustalenie zasad rozstrzygania o ilości rozpłodników uznanych, potrzebnych dla poszczególnych gmin;

2) z czynności przewidzianych w §§ 27 ust. 1, 28 ust. 1 i 3, 32 ust. 3 i 4, 34 ust. 2, 35 i 37 ust. 2 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych z dnia 4 maja 1937 r. w sprawie wykonania ustawy o nadzorze nad hodowlą bydła, trzody chlewnej i owiec (Dz. U.R.P. Nr 38, poz. 291):

a) ustalanie okręgów działania komisji kwalifikacyjnych,

b) dzielenie okręgów działania komisji kwalifikacyjnych na okręgi przeglądowe,

c) zarządzenie dodatkowych przeglądów rozpłodników,

d) określanie oraz podawanie do powszechnej wiadomości sposobu oznaczania rozpłodników,

e) ustalanie terminu zgłoszenia rozpłodników do zarządu gminy w razie zarządzenia dodatkowego przeglądu rozpłodników,

f) ustalanie terminu i miejsca odbywania przeglądów rozpłodników w poszczególnych okręgach przeglądowych,
g) ustalanie terminu dostarczania wykazu rozpłodników przez zarząd gminy komisji kwalifikacyjnej w razie zarządzenia dodatkowego przeglądu rozpłodników;

3) czynności przewidziane w art. 5 ust. 1 ustawy z dnia 13 marca 1934 r. o nadzorze nad hodowlą koni (Dz. U.R.P. z 1946 r. Nr 23 poz. 154), a dotyczące wyznaczenia czasu i miejsca doprowadzenia ogierów przez komisje kwalifikacyjne;

4) z czynności przewidzianych w § 9 ust. 2 i 3 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych z dnia 2 lipca 1935 r. w sprawie wykonania ustawy o nadzorze nad hodowlą koni (Dz. U.R.P. Nr 52, poz. 339):
a) ustalanie i ogłaszanie okręgów przeglądowych, miejsc oraz terminów przeglądów ogierów,
b) zarządzanie dodatkowych przeglądów ogierów;

5) czynności przewidziane w ustawie z dnia 22 kwietnia 1936 r. o mleczarstwie (Dz. U.R.P. Nr 35, poz. 272) i w rozporządzeniach na jej podstawie wydanych.

§ 2. Ministrowi Rolnictwa i Reform Rolnych przekazuje się czynności powierzone izbom rolniczym w zakresie zakładania i utrzymywania szkół rolniczych.

(Dz. U. R .P. z dn. 29.XI 1946 r. Nr 64, poz. 357)

§ 3. Wszystkie pozostałe czynności powierzone według dotychczasowych przepisów prawnych izbom rolniczym są objęte zadaniami, które przeszły na podstawie art. 2 ust. 1 dekretu z dnia 26 sierpnia 1946 r. o zniesieniu izb rolniczych (Dz. U. R. P. Nr 47, poz. 265) na stowarzyszenie „Związek Samopomocy Chłopskiej".

§ 4. Wykonanie niniejszego rozporządzenia porucza się Ministrowi Rolnictwa i Reform Rolnych w porozumieniu z Ministrem Administracji Publicznej, a co do Ziem Odzyskanych w porozumieniu z Ministrem Ziem Odzyskanych.

§ 5. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Prezes Rady Ministrów:
Edward Osóbka-Morawski

w/z Minister Rolnictwa i Reform Rolnych:
Bolesław Podedworny

Minister Administracji Publicznej:
Władysław Kiernik

Minister Ziem Odzyskanych:
Władysław Gomułka

143

ROZPORZĄDZENIE

MINISTRÓW: PRACY i OPIEKI SPOŁECZNEJ, ZDROWIA, PRZEMYSŁU, ODBUDOWY, ADMINISTRACJI PUBLICZNEJ ORAZ ZIEM ODZYSKANYCH

z dnia 6 listopada 1946 r.

wydane w porozumieniu z Ministrami: Obrony Narodowej, Skarbu, Sprawiedliwości, Oświaty, Rolnictwa i Reform Rolnych, Komunikacji, Poczt i Telegrafów, Leśnictwa oraz Aprowizacji i Handlu o ogólnych przepisach dotyczących bezpieczeństwa i higieny pracy.

Na podstawie art. 1 ust. 1, art. 2 ust. 1 lit. a i c oraz ust. 2 i 3 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 16 marca 1928 r. o bezpieczeństwie i higienie pracy (Dz. U.R.P. Nr 35, poz. 325) oraz art. 327 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 16 lutego 1928 r. o prawie budowlanym i zabudowaniu osiedli (Dz. U. R. P. z 1939 r. Nr 34, poz. 216) zarządza się, co następuje:

I. PRZEPISY WSTĘPNE.

§ 1. 1. Do przestrzegania przepisów rozporządzenia niniejszego są obowiązani zarówno pracodawcy, jak i pracownicy, każdy w zakresie swoich obowiązków; w szczególności jest obowiązkiem pracowników zgodne z przeznaczeniem używanie urządzeń i środków ochrony osobistej, niezniszczenie ich i nieusuwanie ich podczas pracy.

2. Osoby sprawujące: kierownictwo zakładu pracy lub poszczególnych działów pracy, nadzór nad pracą, nadzór techniczny lub nadzór lekarsko-higieniczny, są obowiązane nadto do stałego pouczania osób sobie podległych o treści przepisów rozporządzenia niniejszego oraz do nadzoru nad ich przestrzeganiem.

§ 2. 1. W ciągu miesiąca od dnia uruchomienia zakładu pracy lub wejścia w życie rozporządzenia niniejszego pracodawca powiadomi

obwodowego inspektora pracy, kto kieruje zakładem.

2. W tym samym terminie kierownik zakładu pracy powiadomi obwodowego inspektora pracy o nazwiskach, zakresie czynności i odpowiedzialności osób, wyznaczonych przez niego do sprawowania: kierownictwa poszczególnych działów pracy, nadzoru nad pracą lub nadzoru technicznego.

3. Te same dane ujawni kierownik zakładu pracy w podpisanych przez niego ogłoszeniach, wywieszonych w miejscach pracy.

4. Przepis ust. 2 nie ma zastosowania do zakładów wojskowych i przedsiębiorstw produkujących dla wojska, o ile chodzi o dane stanowiące tajemnicę wojskową co do urządzeń i produkcji.

§ 3. Koszty stosowania środków, przewidzianych rozporządzeniem niniejszym, ponosi pracodawca. Nie wolno mu ich przerzucać na inne osoby.

II. URZĄDZENIE I UTRZYMYWANIE BUDYNKÓW ZAKŁADU PRACY.

1. Przepisy ogólne.

§ 4. 1. Budynki, pomieszczenia i konstrukcje należy utrzymywać czysto i w porządku.

2. W szczególności pomieszczenia pracy należy utrzymywać stale w czystości i porządku oraz dostatecznie często odnawiać. Czynności te powinny być wykonywane w sposób zapobiegający unoszeniu się pyłów oraz zakażeniu i zatruciu pracowników.

3. Czynności, przewidziane w ust. 2, powinny się odbywać poza godzinami pracy, chyba, że charakter produkcji wymaga dokonywania ich w obrębie normalnego czasu pracy. Do sprzątania wyznacza się specjalnych pracowników.

4. Każdy zakład pracy powinien posiadać w dostatecznej ilości sprzęt do sprzątania i przechowywać go w przeznaczonym do tego miejscu.

§ 5. 1. Zabronione jest przechowywanie w pomieszczeniach pracy gotowych wyrobów oraz surowców w ilości większej od potrzebnej do bieżącej produkcji. Niezbędne do produkcji materiały samozapalne, łatwozapalne, trujące lub w inny sposób szkodliwe dla zdrowia należy przechowywać w szczelnym opakowaniu z zachowaniem przepisów § 80.

2. Zabronione jest przechowywanie w pomieszczeniach pracy materiałów, pozostałych po oczyszczeniu maszyn i nasiąkniętych smarami.

§ 6. Budynki zakładu pracy i kominy fabryczne należy zaopatrzyć w piorunochrony, utrzymywane w stanie stałej sprawności.

§ 7. Niebezpieczne miejsca pracy należy oznaczyć za pomocą widocznych o każdej porze ostrzegawczych napisów i sygnałów; dostęp do tych miejsc należy uniemożliwić niezatrudnionym tam za pomocą zagród, barier, ogrodzeń i innych odpowiednich środków.

2. Otoczenie budynków

§ 8. 1. Podwórze powinno być czysto utrzymane, posiadać twardą i równą nawierzchnię i urządzone ścieki do odprowadzania wody deszczowej, chodniki dla pieszych oraz posiadać stały dojazd do budynków zakładu pracy dla pojazdów straży ogniowej.

2. Zwały węgla, surowców, łomu, odpadków itp. należy składać w sposób zapobiegający wypadkom w ogrodzonych i wystarczająco oświetlonych miejscach na ten cel przeznaczonych.

3. Płyny cuchnące w ściekach należy odprowadzać kanałami krytymi do urządzeń oczyszczających z uwzględnieniem zabezpieczenia przed zanieczyszczeniem kanalizacji ogólnej osiedla.

4. Pyłów, gazów i trujących par, odprowadzanych z pomieszczeń pracy, nie wolno wypuszczać bezpośrednio na podwórza zakładów.

5. Na wolnych nieużytkowanych przestrzeniach podwórz należy zakładać w miarę możności zieleńce.

§ 9. Podczas robót, gdy oświetlenie dzienne staje się niewystarczające, podwórze zakładu pracy należy oświetlać dostatecznie wszędzie, gdzie tego wymaga bezpieczeństwo robót, komunikacji i transportu.

3. Pomieszczenie w budynkach.

§ 10. 1. Na każdego z pracowników jednocześnie zatrudnionych w danym pomieszczeniu pracy powinno przypadać:

a) łącznie z objętością stałych urządzeń technicznych, maszyn, sprzętów itp. — co najmniej 10 m sześciennych pojemności,

b) łącznie z powierzchnią, zajętą przez urządzenia techniczne, maszyny, sprzęty itp.— co najmniej 2 m kwadratowe powierzchni podłogi z tym, że wysokość pomieszczenia pracy w nowowybudowanych zakładach pracy nie może być mniejsza niż 3 m przy zachowaniu przepisów § 26; w budynkach starych nie nadających się do przebudowy można odstąpić od tego wymagania, jeżeli objętość na 1 robotnika nie jest mniejsza niż 15 m sześciennych.

2. Powyższa norma wysokości ulega zmniejszeniu w stosunku do takich pomieszczeń pracy, jak np. klatki dźwigów oraz kabiny do obsługi innych urządzeń transportowych, kabiny centrali telefonicznych, kasy itp., w których zatrudnionych jest najwyżej 2 pracowników.

3. Normy, przewidziane w ust. 1, powiększa się odpowiednio w tych pomieszczeniach, w których pył, gazy, para lub temperatura działają szkodliwie na zdrowie pracowników.

4. Wysokość pomieszczeń pracy, nie przeznaczonych na stały pobyt pracowników (podziemia tartaków, składy itp.), nie może być mniejsza niż 2,2 m.

§ 11. 1. Pomieszczenia, przeznaczone na stałe miejsca pracy, nie mogą się znajdować w suterynach, piwnicach i na poddaszach.

2. Praca w piwnicach jest dozwolona w zakładach przemysłowych o ile rodzaj produkcji tego wymaga, np. w chłodniach, lodowniach, rozlewniach win itp.

4. Podłogi.

§ 12. 1. Pomieszczenia pracy powinny mieć podłogę równą, z materiału nie wytwarzającego pyłu i będącego złym przewodnikiem ciepła.

2. Odstępstwa od przepisu ust. 1 są dopuszczalne, jeżeli wymagają tego techniczne warunki produkcji. W razie jednak konieczności wykonania podłogi z materiału, nie będącego złym przewodnikiem ciepła, należy urządzić tam, gdzie to jest możliwe, przejścia oraz miejsca do stania i siedzenia, pokryte materiałem będącym złym przewodnikiem ciepła.

§ 13. Podłogi, stopnie schodów, pomosty galerie itp. nie mogą być śliskie.

§ 14. 1. W pomieszczeniach, w których produkcja powoduje zamoczenie podłogi, należy wykonać podłogę z materiału nienasiąkliwego z powierzchnią odpowiednio nachyloną w kierunku kanałów odpływowych.

2. W przypadkach określonych w ust. 1 należy zabezpieczyć pracowników przed zamoczeniem za pomocą kratek, obuwia ochronnego itp. bądź innych odpowiednich środków.

3. Jeżeli wylewana ciecz ma właściwości trujące, wydziela szkodliwe dla zdrowia lub cuchnące wyziewy itp., należy ją odprowadzać krytymi przewodami poza obręb pomieszczenia pracy, tak, aby wyziewy nie zanieczyszczały powietrza w pomieszczeniach zakładu.

§ 15. 1. W pomieszczeniach, w których ze względu na rodzaj wykonywanych robót może zachodzić niebezpieczeństwo zapalenia się podłogi, należy wykonać podłogę z materiału niepalnego lub ognioodpornego.

2. W pomieszczeniach, w których może zachodzić niebezpieczeństwo wybuchu od iskier, wywołanych uderzeniem w podłogę, należy wykonać z materiału nie dającego iskier.

5. Ściany, stropy i dach.

§ 16. Ściany, stropy i dachy budynków powinny szczelnie ochraniać pracowników od chłodu, gorąca, wiatru i opadów atmosferycznych, chyba że rodzaj produkcji na to nie pozwala, oraz powinny być zabezpieczone przed niszczącym działaniem czynników, związanych z wykonywaniem robót.

§ 17. Jeżeli w związku z wykonywanymi robotami ściany są zanieczyszczane przez znaczne ilości pyłu bądź przez materiały trujące, zakażone lub ulegające gniciu, ściany te należy pokryć do wysokości, do jakiej sięgnąć może zanieczyszczenie, materiałem nienasiąkliwym i nie ulegającym uszkodzeniu przy oczyszczaniu ścian na mokro.

§ 18. W budynkach, w których na stropie lub wewnętrznej stronie dachu mogą osiadać materiały trujące lub w inny sposób szkodliwe dla zdrowia, powierzchnię tych stropów lub dachów należy wykonać z materiału, nie ulegającego uszkodzeniu przy oczyszczaniu na mokro.

§ 19. Obciążanie stropów ponad ich wytrzymałość jest zabronione. Dopuszczalne obciążenie stropów należy uwidocznić za pomocą odpowiednich napisów w każdym pomieszczeniu składowym.

§ 20. W budynkach, w których ze względu na rodzaj wykonywanych robót lub znajdujących się tam urządzeń może zachodzić niebezpieczeństwo wybuchu, stropy, dachy i ściany należy wykonać zgodnie z wymaganiami bezpieczeństwo pracy dla tego rodzaju robót lub znajdujących się tam urządzeń.

6. Okna.

§ 21. 1. W pomieszczeniach pracy powinna się znajdować odpowiednia liczba okien zapewniających pracownikom, stosownie do rodzaju pracy, dostatecznie oświetlenie naturalne oraz należyte przewietrzanie pomieszczeń.

2. W każdym pomieszczeniu pracy, w którym ze względu na rodzaj wytwórczości może zachodzić niebezpieczeństwo wybuchu lub pożaru, co trzecie okno powinno mieć część otwieralną, dostępną z parapetu, o rozmiarach co najmniej 0,75 m na 0,6 m zawieszoną na zawiasach, w ramach pomalowanych na czerwono. W pomieszczeniach posiadających mniej niż trzy okna co najmniej jedno okno powinno posiadać taką część otwieralną.

3. Szyby w oknach powinny być czyste i przepuszczać dostateczną ilość światła. W razie potrzeby okna należy zaopatrzyć w urządzenia ochraniające pracowników przed promieniowaniem słońca.

4. Okna boczne lub w dachu, przeznaczone do wietrzenia pomieszczeń, należy zaopatrzyć w urządzenia pozwalające otwierać je lub zamykać łatwo i bezpiecznie.

5. Wszystkie okna i oszklone części dachu powinny być łatwo dostępne do mycia.

§ 22. Wolno odstąpić od przepisów paragrafu poprzedniego, jeżeli rodzaj produkcji wymaga wykonywania robót w ciemni, przy oświetleniu sztucznym itp. Należy jednak i wówczas zachować przepisy § 38.

7. Drzwi.

§ 23. 1. Szerokość drzwi w każdym pomieszczeniu zakładu uzależnia się od liczby pracowników z nich korzystających, licząc co najmniej 0,5 m na 100 pracowników, z tym jednak iż szerokość drzwi nie może być mniejsza niż 1,2 m, zaś wysokość mniejsza niż 2 m.

2. Wszystkie drzwi wewnętrzne powinny się otwierać w kierunku wyjść ogólnych, a drzwi tychże wyjść nazewnątrz.

3. Dojścia do drzwi powinny być stale wolne.

4. Progi pomiędzy pomieszczeniami powinny być zniesione przez zrównanie z podłogą, chyba że warunki techniczne wymagają ich zastosowania; w takim przypadku należy je oznaczyć w sposób widoczny.

§ 24. W pomieszczeniach, w których ze względu na rodzaj wykonywania robót może zachodzić niebezpieczeństwo wybuchu i pożaru, drzwi i inne wyjścia powinny odpowiadać wymaganiom bezpieczeństwa pracy dla tego rodzaju robót. W szczególności powinny one otwierać się nazewnątrz i prowadzić bezpośrednio w pomieszczeniach parterowych — na wolne powietrze, a w pomieszczeniach znajdujących się na piętrze — na podesty ogniotrwałych klatek schodowych.

§ 25. W pomieszczeniach, w których zachodzą niebezpieczeństwa określone w § 24, a w których ze względu na rodzaj wykonywanych robót panują wysokie temperatury, wyjście z pomieszczenia powinno prowadzić nie bezpośrednio na wolne powietrze, lecz do sieni, przybudówki lub innego pomieszczenia o temperaturze pośredniej.

8. Przejścia w budynkach.

§ 26. 1. Przejścia, służące do stałej komunikacji, powinny mieć co najmniej 2 m szerokości, przejścia zaś przeznaczone do transportu — szerokość odpowiednią dla danego rodzaju transportu, nie mniejszą jednak niż 1 2 m.

2. Przejście pomiędzy maszynami a innymi urządzeniami lub ścianami, przeznaczone tylko dla obsługi tych maszyn i urządzeń, powinny mieć szerokość co najmniej 0 75 m; jeżeli w przejściach odbywa się ruch dwukierunkowy, szerokość powinna wynosić co najmniej 1 m.

3. Wszystkie przejścia powinny być stale wolne w czasie pracy.

§ 27. 1. W pomieszczeniach, w których znajdują się takie urządzenia, że zetknięcie się z nimi może powodować wypadki, przejścia dla komunikacji i transportu powinny być wyznaczone w taki sposób, aby nie prowadziły przez miejsca niebezpieczne.

2. W miejscach, które czasowo stają się niebezpieczne w sposób określony w ust. 1, przejścia należy uniedostępnić za pomocą zagród, barier itp.

9. Konstrukcje pomocnicze wzniesione nad poziom otoczenia.

§ 28. Wszelkie części konstrukcji, wzniesione powyżej 1 m ponad poziom podłogi lub ziemi, jeżeli na nich w związku z wykonywaniem robót przebywać mają ludzie, powinny mieć poręcze na wysokości 1,1 m oraz krawężniki (obrzeżenia) o wysokości co najmniej 0 15 m, przy czym należy zabezpieczyć przestrzeń pomiędzy krawężnikiem a poręczą.

§ 29. Przy robotach, wykonywanych przejściowo w warunkach określonych w § 28, poręcze i krawężniki można zastąpić przez inne środki, zabezpieczające pracownika od upadku.

10. Schody, drabiny i pochylnie.

§ 30. 1. Stała komunikacja i transport pomiędzy miejscami pracy, znajdującymi się na różnych poziomach, powinna się odbywać po schodach, jeżeli nie są stosowane podnośniki.

2. Szerokość użytkowa schodów do stałej komunikacji i transportu pomiędzy poszczególnymi piętrami w budynku powinna wynosić co najmniej 1,2 m.

3. Schody, przylegające tylko z jednej strony do ściany, powinny mieć z przeciwnej strony poręcz.

4. Schody, nie przylegające z żadnej strony do ściany, powinny mieć z obu stron poręcze.

5. Schody, przeznaczone wyłącznie do obsługi maszyn i urządzeń, powinny odpowiadać przepisom ust. 3 i 4 z tym, że szerokość użytkowa tych schodów powinna wynosić co najmniej 0,5 m.

§ 31. 1. W każdym budynku zakładu pracy schody, służące do stałej komunikacji lub transportu pomiędzy poszczególnymi piętrami, powinny być wykonane z materiału ogniotrwałego i znajdować się w ogniotrwałej klatce schodowej, przy czym budynki o długości większej niż 25 m powinny mieć dwoje takich schodów z dwóch przeciwległych stron budynku.

2. W przypadku, gdy urządzenie w już istniejących budynkach schodów, odpowiadających wymogom wskazanym w ust. 1, jest technicznie niemożliwe, powinny być urządzone zewnętrzne schody ratunkowe, sięgające dachu i dochodzące do ziemi, wykonane z żelaza, żelazobetonu lub z innego materiału ogniotrwałego, które łączyłyby się z każdym piętrem bu-

dynku za pomocą wejścia przez drzwi lub okna i odpowiadały przepisom ust. 2, 3 i 4 § 30.

§ 32. 1. Drabiny oraz klamry wpuszczone w mur i włazy powinny być dostatecznie mocne i zbudowane w sposób zabezpieczający korzystających z nich przed upadkiem.

2. Drabiny ruchome należy zabezpieczyć przed ich obsunięciem się, a w szczególności: drabiny dwuramienne przez połączenie obu ramion, zapobiegające ich rozsunięciu się, drabiny do obsługi pędni — za pomocą haków przy górnych końcach, wszystkie zaś drabiny ruchome — za pomocą urządzeń, zabezpieczających od poślizgnięcia się dolnych końców.

3. Drabiny, prowadzące na płaszczyzny wzniesione, powinny wystawać co najmniej o 0,75 m ponad poziom tych płaszczyzn bądź też powinny być zakończone drągiem do przytrzymywania się, ustawionym pionowo na wzniesieniu. Podobnym drągiem powinny być zakończone włazy.

4. Przepisy ust. 3 nie dotyczą włazów do kanałów i innych stale zakrytych zagłębień i otworów w miejscach, przeznaczonych do ruchu i komunikacji.

§ 33. Powierzchnie pochylni lub pomostów w częściach, służących do komunikacji pieszej, powinny być w miarę potrzeby zaopatrzone w poprzeczne listwy zapobiegające poślizgnięciu się.

11. Zagłębienia i otwory.

§ 34. 1. Zagłębienia i otwory w podłodze lub ziemi wewnątrz budynków zakładów pracy lub na podwórzu należy przykryć lub otoczyć poręczą o wysokości 1,1 m i krawężnikiem o wysokości co najmniej 0,15 m.

2. Przykrycia zagłębień i otworów, wymienionych w ust. 1, służące do przechodzenia po nich, powinny być dostatecznie mocne.

3. W przypadkach, gdy rodzaj produkcji nie pozwala na stosowanie przykryć, poręczy i krawężników, należy pracowników zabezpieczyć od upadku do zagłębień i otworów w inny sposób.

12. Temperatura i ogrzewanie.

§ 35. 1. W pomieszczeniach pracy należy utrzymywać podczas chłodów dostatecznie wysoką temperaturę, dostosowaną do rodzaju pracy, nie mniejszą niż 10^0, chyba że rodzaj produkcji na to nie pozwala.

2. W każdym pomieszczeniu pracy powinien się znajdować termometr, umieszczony w miejscu dostępnym na wysokości 1,5 m od podłogi, możliwie daleko od źródeł promieniowania ciepła.

§ 36. Urządzenia do ogrzewania pomieszczeń zakładu należy wykonać lub zabezpieczyć tak, by nie groziły niebezpieczeństwem pożaru lub wybuchu, ani nie wydzielały szkodliwych wyziewów.

§ 37. 1. Pracownicy powinni być zabezpieczeni od nadmiernego promieniowania źródeł ciepła i od zetknięcia się z nadmiernie gorącymi powierzchniami pieców, aparatur i przewodów rurowych.

2. W pomieszczeniach pracy, w których ze względu na rodzaj produkcji mogą powstawać nadmiernie wysokie temperatury, należy stosować środki ochładzające powietrze.

3. W miejscach pracy, w których ze względu na rodzaj pracy panuje nadmiernie niska temperatura, pracownicy powinni być zaopatrzeni w ciepłą odzież.

13. Wentylacja.

§ 38. 1. W pomieszczeniach zamkniętych należy zapewnić dostateczny odpływ powietrza zużytego i dopływ świeżego.

2. Tam, gdzie wentylacja naturalna jest niedostateczna, należy urządzić wentylację sztuczną.

3. Wentylacja nie powinna narażać pracowników na uciążliwe przeciągi.

§ 39. 1. Roboty związane z wydzielaniem się szkodliwych i powstających w nadmiernej ilości pyłów, gazów, par, dymów, jak również cuchnących lub drażniących wyziewów, należy wykonywać w aparatach szczelnie zamkniętych, jeżeli rodzaj produkcji na to pozwala.

2. Substancje, wymienione w ust. 1, wydzielające się przy robotach, należy chwytać w miejscu ich powstawania, odprowadzać poza pomieszczenia pracy i unieszkodliwiać w myśl przepisów § 42.

§ 40. 1. Przy robotach powodujących niepotrzebne dla celów produkcji zawilgocenie powietrza lub powstawanie mgły, należy stosować przeciwdziałające temu urządzenia.

2. Sztuczne nawilgocenie powietrza, niezbędne do celów produkcji powinno się odbywać tak, aby termometr wilgotny psychrometru wskazywał mniej niż 25^0, a różnica temperatur termometrów suchego i wilgotnego nie przekraczała $1,5^0$.

14. Oświetlenie.

§ 41. 1. Pomieszczenia pracy, składy oraz drogi komunikacyjne i transportowe powinny być dostatecznie oświetlone w sposób dostosowany do rodzaju pracy i nie powodujący olśnienia.

2. Jeżeli to jest konieczne ze względu na rodzaj wykonywanej pracy, władze mogą wymagać powiększenia określonego w przepisach

budowlanych stosunku powierzchni okien do powierzchni podłogi.

3. W pomieszczeniu pracy odległość parapetu okiennego od podłogi przy oświetleniu bocznym nie powinna przekraczać 1,2 m, a szerokość ścian między oknami nie powinna być większa niż 2,5 m.

4. Stanowiska pracy tj. stoły robocze, maszyny i inne urządzenia, przy których pracownicy wykonywują stale swe czynności wymagające dokładności, nie powinny się znajdować w większej odległości od okien niż dwukrotna ich wysokość.

5. Jeżeli oświetlenie naturalne jest niewywystarczające, należy stosować oświetlenie sztuczne o wystarczającej jasności, którego rodzaj pod względem rozmieszczenia źródeł światła, jak też ich osłonięcia oraz możliwości olśnienia, nie może być szkodliwy dla wzroku pracowników.

6. Zakład, który posiada centralny system oświetlenia sztucznego (elektrycznego lub gazowego), powinien być zaopatrzony na przypadek uszkodzenia tego systemu w odpowiednią liczbę lamp, zasilanych z akumulatorów, lamp naftowych lub innych źródeł światła sztucznego.

15. Higiena otoczenia zakładu pracy.

§ 42. Szkodliwe dla zdrowia odpadki gazowe, ciekłe lub stałe powinny być usuwane z zakładu w sposób zabezpieczający przed tą szkodliwością i unieszkodliwiane przez oczyczenie mechaniczne, chemiczne lub biologiczne, jak pochłanianie, spalanie, rozcieńczanie, zobojętnianie, odprowadzanie do zamkniętych zbiorników itp.

16. Środki przeciwpożarowe.

§ 43. Każdy zakład pracy powinien być zbudowany i utrzymywany w sposób zapewniający bezpieczeństwo pracowników na wypadek pożaru, w szczególności powinien być zaopatrzony w środki, zapewniające skuteczność akcji ratunkowej, zarówno przed przybyciem straży ogniowej, jak i po jej przybyciu.

III. BUDOWA, UTRZYMANIE I OBSŁUGA URZĄDZEŃ TECHNICZNYCH W ZAKŁADACH PRACY.

1. Przepisy ogólne.

§ 44. 1. Maszyny, silniki, pędnie, narzędzia, aparaty, przewody, środki transportowe i wszelkie inne urządzenia techniczne, używane w zakładzie pracy do wykonywania robót, powinny być zbudowane, ustawione i używane zgodnie z zasadami techniki oraz powinny odpowiadać pod względem swej wytrzymałości i budowy celom, do jakich są przeznaczone.

2. Urządzenia powyższe powinny ponadto być zaopatrzone w należyte osłony, zapobiegające wypadkom oraz powinny być stale utrzymywane w stanie całkowitej sprawności i czystości.

3. Ruchome urządzenia techniczne należy budować oraz umieszczać tak, aby pochodzące od nich wstrząsy nie osłabiały w niebezpieczny sposób budynków i ich części konstrukcyjnych.

4. Wszelkie urządzenia techniczne zakładu pracy (ust. 1) powinny być używane zgodnie z zasadami techniki. Zabronione jest zdejmowanie osłon na czas ruchu urządzenia technicznego.

5. Przy maszynach, turbinach, kotłach parowych, silnikach spalinowych, elektrycznych, aparaturze chemicznej itp. winny być na widocznym miejscu wywieszone wyraźne przepisy o ich obsłudze.

§ 45. 1. Osłony, futerały, ogrodzenia i wszelkie inne urządzenia zabezpieczające maszyny, powinny być wykonane w sposób dostatecznie zapobiegający wypadkom.

2. Osłony powyższe, z wyjątkiem przypadków przewidzianych w ust. 3 i 4, powinny być wykonane z metalu bądź w postaci blachy pełnej lub perforowanej bądź z siatki metalowej w ramach z kątowników metalowych lub rur metalowych, bądź z prętów metalowych.

3. Dopuszczalne są również osłony z innego materiału niż metal, o ile materiał ten jest równorzędny co do mocy i trwałości z metalem.

4. Stosowanie osłony z drzewa jest dopuszczalne jedynie w przypadkach, gdy osłony metalowe mogłyby ulec uszkodzeniu od kwasów, wyziewów lub innych wpływów chemicznych oraz w zakładach obróbki drewna (tartaki, stolarnie itp.). Stosowanie tych osłon w innych zakładach jest dopuszczalne w przypadkach wyjątkowych, na okres przejściowy.

5. Wszystkie osłony powinny być wykonane w sposób trwały oraz mocno przytwierdzone do części budynku lub maszyn; nie powinny one posiadać ostrych wystających końców lub kantów.

§ 46. Jeżeli części ruchome maszyn (pędni, silników, maszyn roboczych, transportowych itp.) narażają na wypadek, a nie podlegają specjalnym przepisom rozporządzenia niniejszego, to powinny być one również zaopatrzone w należyte osłony, zapobiegające wypadkom i nie utrudniające obsługi maszyn oraz czynności związanych z produkcją.

§ 47. Końce klinów, nitów lub śrub, znajdujące się na obracających się częściach maszyn, nie powinny wystawać. W przypadku, gdy przepis ten ze względów technicznych nie może

być zachowany, należy końcom tym nadawać zaokrąglone i gładkie kształty.

§ 48. Naprawa, czyszczenie ręczne i smarowanie urządzeń technicznych, znajdujących się w ruchu, jest wzbronione z wyjątkiem smarowania za pomocą specjalnych narzędzi, dostatecznie zabezpieczających od wypadków.

2. Kotły parowe.

§ 49. Kotłownie, ich budowa i ustawianie kotłów parowych oraz ich obsługa, jak również obsługa maszyn parowych podlegają specjalnym przepisom ustawowym.

§ 50. Przyrządy i aparaty parowe oraz wszelkie naczynia i przewody będące pod ciśnieniem powinny odpowiadać szczegółowym przepisom, obowiązującym dla tego rodzaju urządzeń, a ponadto powinny być zabezpieczone przed uszkodzeniami z zewnątrz.

3. Silniki.

§ 51. 1. Silnik nie sprzęgnięty bezpośrednio z maszyną roboczą, znajdujący się w pomieszczeniu, w którym poza obsługą silnika wykonywane są inne prace, powinien być od reszty pomieszczenia oddzielony ogrodzeniem dostatecznie mocnym i wysokim, odpowiadającym warunkom określonym w § 44 ust. 2.

2. Wszystkie części ruchome silnika mogące narażać na wypadki należy osłonić lub ogrodzić.

3. Koła zamachowe silników, wystające ponad podłogą do wysokości 2 m, powinny być uniedostępnione ogrodzeniem sięgającym ponad górną część obwodu, a koła wyższe — co najmniej do wysokości 2 m. Zagłębienia w podłodze na koła zamachowe winny być zaopatrzone w krawężniki o wysokości co najmniej 0,15 m

§ 52. 1. Pomiędzy pomieszczeniem maszyn roboczych, poruszanych przez silnik, a pomieszczeniem silnika powinno się znajdować dwustronne urządzenie sygnalizacyjne do powiadomiania o puszczeniu w ruch lub zatrzymaniu albo o konieczności puszczenia w ruch lub zatrzymania silnika.

2. Sygnalizacja powinna być dźwiękowa, dostatecznie wyraźna, uzupełniona w razie potrzeby sygnalizacją świetlną.

§ 53. 1. Silniki spalinowe o mocy ponad 5 KM należy puszczać w ruch za pomocą urządzenia, wyłączającego się samoczynnie po uruchomieniu silnika i zabezpieczającego od uderzenia wstecznego.

2. Rozruch za pomocą tlenu lub gazów palnych jest zabroniony.

§ 54. Gazy wylotowe z silników spalinowych i palenisk kotłowych należy wyprowadzać z pomieszczeń w sposób nieszkodliwy dla zdrowia osób, znajdujących się w tych pomieszczeniach lub poza nimi, oraz zapobiegający wydostawaniu się iskier.

4. Pędnie i inne przenośniki siły.

A. Wały.

§ 55. 1. Wały obrotowe poziome, ukośne i pionowe pędni oraz wały stanowiące część silników, pędni lub maszyn, a znajdujące się na wysokości poniżej 2 m ponad podłogą powinny być we wszystkich swych częściach narażających na wypadki osłonięte oraz okryte trwale umocowanymi osłonami.

2. Wystające końce wałów powinny być osłonięte trwale umocowanymi osłonami.

3. Jeżeli zastosowanie osłon, o których mowa w ust. 1, nie jest możliwe ze względów technicznych (np. gdy na jednym wale znajduje się kilka kół pasowych blisko siebie umocowanych), należy dostęp do pędni uniemożliwić za pomocą stałego ogrodzenia.

4. Przejścia ponad wałami powinny być mocne i bezpieczne oraz zaopatrzone z wolnych stron w trwałe poręcze.

5. Otwory w murach na wały pędni powinny być takiej tylko wielkości, aby wał mógł się swobodnie obracać. Otwory takie, w których mogą się pomieścić panewki i smarownice, nie są dopuszczalne.

B. Pasy, liny, taśmy i łańcuchy.

§ 56. 1. Pasy, liny, taśmy i łańcuchy, stanowiące części pędni i znajdujące się na wysokości poniżej 2 m ponad podłogą, powinny być całkowicie osłonięte trwale przymocowywanymi osłonami.

2. Jeżeli części pędni, o których mowa w ust. 1, są poziome lub ukośne i znajdują się na wysokości powyżej 2 m ponad podłoga, a umieszczone są nad miejscami służącymi do stałej pracy lub komunikacji, to muszą być one osłonięte od dołu trwale przymocowanymi osłonami.

3. Przepis ust. 2 dotyczy wszelkich lin i taśm, pasów szerszych od 10 cm oraz tych pasów węższych, których szybkość przekracza 8 m na sekundę.

C. Koła napędowe.

§ 57. 1. Koła pasowe, linowe lub taśmowe, znajdujące się na wysokości poniżej 2 m ponad podłogą, powinny być całkowicie osłonięte trwale przymocowanymi osłonami.

2. W przypadkach, przewidzianych w § 56 ust. 2, koła napędowe powinny być zabezpieczone przez osłonięcie co najmniej ich dolnej połowy. Przepis ten nie ma zastosowania, jeżeli osłona pędni od dołu dochodzi do ściany.

D. Koła zębate.

§ 58. 1. Koła zębate, znajdujące się na wysokości nie wyższej niż 2 m ponad podłogą, a stanowiące zarówno części pędni, jak i innych maszyn, powinny być całkowicie ze wszystkich dostępnych stron zabezpieczone stałymi osłonami z wyjątkiem miejsc, które są niedostępne już przez samo swe położenie.

2. Jeżeli koła zębate są położone na wysokości powyżej 2 m ponad podłogą, powinny być ogrodzone z boków oraz od strony ich obwodów.

E. Inne przepisy o pędniach i ich częściach.

§ 59. Jeżeli jeden silnik porusza kilka pędni, powinny znajdować się urządzenia, umożliwiające wyłączenie poszczególnych bocznych pędni od głównej pędni lub od maszyny roboczej. Jeżeli silnik jest tego rodzaju, że nie można go natychmiast zatrzymać, powinno być ponadto urządzenie do wyłączania głównej pędni od silnika.

§ 60. 1. W czasie ruchu ręczne nakładanie i zrzucanie pasów pędnych, lin i taśm jest zabronione. Do tego celu poza urządzeniami mechanicznymi należy posługiwać się lekkimi, trwałymi drążkami z hakiem, które powinny być dostatecznie długie, tak, aby dolny ich koniec podczas nakładania pasa był od podłogi oddalony nie więcej niż 0,5 m.

2. Pędnie powinny posiadać takie urządzenia do zawieszania pasów, aby zrzucane pasy, liny lub taśmy nie mogły się zetknąć z częściami pędni, będącymi w ruchu.

§ 61. 1. Pasy, liny i taśmy pędne powinny być naprawiane, łączone, skracane i smarowane tylko wówczas, gdy uniemożliwione jest ich zetknięcie się z innymi częściami pędni, będącymi w ruchu.

2. Do robót przy pędniach należy używać drabin specjalnych z wyłączeniem drabin składanych.

3. Do obsługi pędni i ich części oraz do nakładania smarowania i oczyszczania pasów, lin i taśm należy wyznaczyć na stałe odpowiednich pracowników.

5. Urządzenia elektryczne.

§ 62. Urządzenia elektryczne w zakładach pracy powinny być zbudowane i utrzymywane w sposób zapobiegający wypadkom oraz odpowiadać normom wydanym przez powołane władze bądź instytucje.

6. Przewody rurowe i zbiorniki.

§ 63. Przewody rurowe i zbiorniki dla ciał gorących, żrących lub trujących powinny być odpowiednio szczelnie izolowane. Przewody i zbiorniki dla ciał gorących należy ponadto zabezpieczyć w miejscach, mogących narazić pracowników na zetknięcie się z tymi przewodami lub zbiornikami.

§ 64. Zbiorniki ciał gorących, żrących lub trujących umieszczone nad miejscami pracy lub przejściami, w razie grożącego niebezpieczeństwa przelewania się ich zawartości bądź wyciekania jej przez kramy, zawory, odpływy, połączenia rur itp., powinny mieć urządzenia zabezpieczające w postaci rynien odpływowych albo specjalnych pomostów, zabezpieczających pracowników, znajdujących się pod zbiornikami.

§ 65. Kurki, zawory, zasuwy itp. powinny być wykonywane w sposób zabezpieczający przed wypadkami, a w szczególności powinny mieć oznaczenie położenia, w którym otwierają lub zamykają przewód. Stożki kurków należy zabezpieczyć przed wypadnięciem.

7. Transport.

A. Podnośniki.

(dźwigi, żurawie, suwnice).

§ 66. 1. Wszelkie podnośniki powinny być zbudowane i utrzymywane w sposób zapobiegający wypadkom oraz odpowiadać przepisom, obowiązującym dla tego rodzaju urządzeń.

2. Obsługę ich powierzyć należy pracownikom, dostatecznie obznajmionym z ich działaniem.

B. Koleje i kolejki (szynowe, linowe i łańcuchowe).

§ 67. Wszelkie koleje i kolejki szynowe (normalne i wąskotorowe), linowe, łańcuchowe, wiszące itp., używane do celów przemysłowych, powinny być zbudowane i utrzymane w sposób zabezpieczający pracowników od wypadków oraz zgodnie z przepisami obowiązującymi dla tego rodzaju urządzeń.

C. Transport materiałów specjalnie niebezpiecznych.

§ 68. Transport naczyń pod ciśnieniem albo płynów żrących, jak również środków wybuchowych lub trujących, np. balonów ze zgęszczonym powietrzem, gazami, butli z kwasem itp., powinien się odbywać przy użyciu wszelkich środków ostrożności i specjalnych środków transportowych, których konstrukcja winna być ściśle dostosowana do natury i właściwości przewożonego materiału.

D. Transport samochodowy.

§ 69 Transport samochodowy na terenie zakładu pracy powinien odpowiadać obowiązującym przepisom o ruchu samochodowym.

E. Transport konny.

§ 70. Ciężarowe wozy konne powinny mieć siedzenia dla obsługi i oparcia dla nóg oraz urządzenia do wsiadania i wysiadania. Jeżeli warunki transportu nie pozwalają na urządzenie siedzenia, jazda obsługi na wozie jest dopuszczalna tylko wówczas, gdy nie zagraża wypadkiem. Ciężarowe wozy konne należy utrzymywać w stanie mocnym oraz zaopatrzyć w odpowiednie hamulce. Zabronione jest obciążenie wozów ponad ich wytrzymałość. Nośność każdego wozu powinna być uwidoczniona na tabliczce na wozie.

§ 71. Powożenie ciężarowymi pojazdami konnymi dozwolone jest tylko pracownikom, obznajmionym z obsługą koni oraz z przepisami ruchu kołowego. Konie kąsające powinny być zaopatrzone w kagańce, konie zaś płochliwe w boczne okulary przy uzdach.

F. Transport ręczny.

§ 72. 1. Transport ręczny powinien odbywać się w sposób zabezpieczający przed wypadkami. Transport, w którym niebezpieczeństwo wypadku jest zwiększone, powinien odbywać się pod kierunkiem osób należycie obznajmionych z tego rodzaju transportem i odpowiedzialnych za jego prowadzenie.

2. Transport przy pomocy wózków na szynach powinien odbywać się w sposób, umożliwiający pracownikom obserwację toru przed wózkiem.

§ 73. Wzbronione jest dźwiganie, przenoszenie i przewożenie ciężarów, przekraczających możliwości fizyczne pracowników; w każdym razie wzbronione jest dźwiganie i przenoszenie przez jedną osobę ciężarów przekraczających 50 kg.

§ 74. Odchylenia od normy, określonej w § 73, są dopuszczalne dla pracowników dostatecznie silnych i wyspecjalizowanych w przenoszeniu znacznych ciężarów, jak tragarze w portach i składach lub pracownicy noszący cegły na budowie, z tym, że najwyższa dopuszczalna norma ciężaru dla takich pracowników nie może przekraczać 100 kg.

§ 75. Przepisy §§ 73 i 74 nie dotyczą młodocianych i kobiet, do których mają zastosowanie normy ciężarów, określone w przepisach dotyczących robót zabronionych tym pracownikom.

§ 76. Wspólne ręczne dźwiganie i przenoszenie ciężarów, przekraczających 1000 kg dozwolone jest tylko w wyjątkowych przypadkach, gdy względy techniczne nie pozwalają na użycie siły mechanicznej; powinno być ono dokonywane pod specjalnym dozorem.

8. Ładowanie i wyładowywanie.

§ 77. 1. Ładowanie towarów na wozy mechaniczne, konne i ręczne oraz ich wyładowywanie powinno się odbywać w sposób zapobiegający wypadkom.

2. Materiały należy układać i umocowywać na wozach w sposób zabezpieczający przed przesuwaniem się tych materiałów lub ich upadkiem.

9. Magazynowanie (składowanie).

§ 78. 1. Ciężar materiałów przechowywanych w składach nie powinien przekraczać granic wytrzymałości poszczególnych części budynku, przeznaczonego na skład.

2. Najwyższe normy dopuszczalnego obciążenia powinny być uwidocznione w każdym pomieszczeniu składowym za pomocą czytelnego napisu.

3. Składowanie przedmiotów ciężkich lub materiałów sypkich powinno się odbywać w sposób, zapobiegający zawaleniu bądź obsuwaniu się tych przedmiotów lub materiałów, przez zastosowanie odpowiednich środków, jak zachowanie właściwej wysokości stosów, odpowiednie układanie przedmiotów, zagrody i podpory.

§ 79. 1. Zabronione jest podkopywanie zwału materiału, jak również wyjmowanie przedmiotów ze stosów nie od warstwy najwyższej począwszy.

2. Wchodzenie pracowników na zwały materiałów sypkich grożących całkowitym zasypaniem dozwolone jest jedynie w przypadkach wyjątkowej konieczności i wyłącznie z zastosowaniem takich urządzeń zapewniających bezpieczeństwo, jak deski lub pomosty.

§ 80. 1. Przechowywanie materiałów łatwozapalnych, wybuchowych lub trujących powinno się odbywać zgodnie z obowiązującymi w tym zakresie przepisami.

2. Zabronione jest przechowywanie na otwartym powietrzu w sposób zagrażający otoczeniu materiałów cuchnących lub zakażonych.

10. Roboty szczególnie niebezpieczne.

§ 81. 1. Roboty wewnątrz zbiorników, kanałów, studni, aparatów i w innych podobnych urządzeniach lub miejscach, w których mogą znajdować się gazy trujące, duszące, palne lub wybuchowe, powinny być wykonywane z zachowaniem szczególnych środków ostrożności, jak np. należytego przewietrzenia, chemicznego

badania gazów oraz odpowiedniego oświetlenia lampami bezpieczeństwa.

2. Roboty takie mogą być wykonywane tylko pod kierunkiem osób odpowiedzialnych za ich prowadzenie i pod stałym i bezpośrednim nadzorem osoby, znajdującej się na zewnątrz urządzeń i miejsc wymienionych w ust. 1.

3. Pracownicy zatrudnieni wewnątrz urządzeń i miejsc, wymienionych w ust. 1, powinni być zaopatrzeni w odpowiednie dla warunków pracy maski przeciwgazowe lub aparaty respiracyjne oraz w pasy i liny bezpieczeństwa.

4. Wchodzenie do zbiorników opróżnionych z substancyj gorących jest dozwolone dopiero po dostatecznym ochłodzeniu tych zbiorników.

5. Roboty w zbiornikach, opróżnionych z substancyj gorących lub żrących, wolno prowadzić dopiero po odłączeniu dopływu do tych zbiorników za pomocą ślepego zamknięcia; jest niewystarczające odłączenie dopływu za pomocą kurków lub zaworów.

§ 82. 1. Oczyszczanie, wygładzanie lub matowanie odlewów przy pomocy strumienia piasku, wyrzucanego przez dmuchawki piaskowe, należy przeprowadzić w zamkniętych szczelnych szafach, w których umieszcza się przedmioty obrabiane; pracą powinien kierować robotnik znajdujący się na zewnątrz. Czynności te można też wykonywać w komorach piaskowych, w których pracuje robotnik zaopatrzony w skafander z dopływem powietrza z zewnątrz.

2. Jeżeli ze względu na warunki produkcji prace wymienione w ust. 1 odbywają się na otwartym powietrzu lub w pomieszczeniu pracy, powinny się one odbywać w sposób nie narażający zdrowia innych pracowników.

§ 83. 1. Roboty z cieczami gorącymi lub żrącymi wykonywać należy w sposób nie narażający pracowników na oparzenie.

2. Jeżeli rodzaj produkcji na to pozwala, wszystkie roboty, wymienione w ust. 1, wykonywać należy przy pomocy urządzeń mechanicznych.

3. W razie ręcznego wykonywania tych robót należy stosować urządzenia zapobiegające pryskaniu cieczy na pracowników, jak lewary bezpieczeństwa, wózki-kosze itp. oraz odzież ochronną, hełmy, okulary, ekrany itp. środki dla ochrony ciała przed pryskającą cieczą.

IV. ŚRODKI OCHRONY I HIGIENY OSOBISTEJ PRACOWNIKÓW.

1. Przepisy ogólne.

§ 84. 1. Zakład pracy ma obowiązek zaopatrzyć pracowników w środki ochrony osobistej, przewidziane w §§ 88—92 rozporządzenia niniejszego, środki te utrzymywać w stanie całkowitej sprawności i czystości oraz w miarę potrzeby je zmieniać.

2. Środki ochrony osobistej, których wspólne używanie może narażać pracowników na zakażenie, należy dawać do wyłącznego użytku poszczególnych pracowników i odkażać przy każdej zmianie osoby korzystającej z tych środków.

3. Środki ochrony osobistej powinny być skuteczne i dostosowane do rodzaju robót w ten sposób, aby możliwie jak najmniej utrudniały pracę i nie zmniejszały nadmiernie sprawności pracowników.

§ 85. Pracownicy, zatrudnieni przy obsłudze maszyn w ruchu, powinny posiadać odzież bez luźnych, zwisających części, jak np. luźne zakończenie rękawów, poły, krawaty, końce pasków, strzępy odzieży. Kobiety powinny okrywać włosy odpowiednimi czepkami lub chustkami bez zwisających końców.

§ 86. Jadalnie, szatnie, umywalnie i ustępy powinny się znajdować dostatecznie blisko miejsc pracy, aby pracownicy nie byli narażeni na nadmierną stratę czasu, ani na uciążliwe działanie opadów atmosferycznych przy udawaniu się do tych urządzeń.

§ 87. Ubieralnie i urządzenia kąpielowe, umywalnie oraz ustępy dla kobiet powinny odpowiadać przepisom obowiązującym z zakresie pracy kobiet.

2. Odzież ochronna.

§ 88. Przy robotach, narażających pracowników bądź na uszkodzenie, jak urazy mechaniczne, oparzenia, zatrucia, zakażenia, bądź na przemoczenie, zziębnięcie, zbytnie promieniowanie ciepła, lub znaczne zabrudzenie, przedsiębiorca obowiązany jest dostarczyć pracownikowi osobistej odzieży ochronnej, która w zależności od rodzaju wykonywanej pracy składa się ze specjalnego ubrania, nakrycia głowy, obuwia, fartuchów, nagolenników, naramienników itp.

3. Ochrona oczu.

§ 89. Przy robotach, zagrażających uszkodzeniem oczów przez odpryski, pyły oraz szkodliwe ciecze, pary i gazy, jak również promieniowanie, oczy pracowników należy zabezpieczyć odpowiednim sprzętem ochronnym, jak: ekrany, siatki, okulary, maski lub hełmy.

4. Ochrona uszu.

§ 90. Przy robotach, zagrażających uszkodzeniem organów słuchu przez nadmierny hałas i wstrząsy, materiały żrące, gorące, trujące itp., uszy pracowników powinny być zabezpieczone odpowiednim sprzętem ochronnym.

5. Ochrona narządów oddychania.

§ 91. Przy robotach, wymagających przebywania pracowników w atmosferze zawierającej trujące, duszące, drażniące lub zakażone składniki albo znaczne ilości pyłu, pracownicy powinni być zaopatrzeni w sprzęt ochraniający narządy oddychania, jak np. maski, respiratory, aparaty tlenowe, hełmy z doprowadzeniem powietrza itp.

6. Ochrona rąk.

§ 92. Przy robotach, zagrażających uszkodzeniem skóry rąk wskutek urazów mechanicznych, oparzenia, działania czynników chemicznych, należy pracowników zaopatrzyć w rękawice ochronne, ochraniacze palców itp.; ponadto należy im w miarę potrzeby dostarczać kremów lub maści ochronnych.

7. Jadalnia.

§ 93. 1. Zabronione jest spożywanie posiłków przy warsztacie pracy.

2. Zabronione jest spożywanie posiłków w pomieszczeniach pracy, w których pracownicy narażeni są na zetknięcie się z materiałami trującymi, zakażonymi lub przy pracach szczególnie brudzących.

3. W zakładach pracy, w których zachodzą warunki pracy określone w ust. 2, należy urządzić jadalnie bez względu na liczbę zatrudnionych pracowników w pomieszczeniach zabezpieczonych od wilgoci i ujemnych wpływów atmosferycznych oraz posiadających dostateczny dopływ światła naturalnego i odpowiednie przewietrzanie.

4. Pracownicy powinni przed spożyciem posiłku dokładnie umyć ręce i twarz, zdjąć odzież ochronną, a ponadto, jeśli zachodzi potrzeba, odkazić ręce i twarz.

§ 94. 1. W zakładach pracy zatrudniających 20 i więcej pracowników w jednej zmianie, należy urządzić jadalnię.

2. Jadalnia powinna znajdować się w pomieszczeniu wolnym od pyłu i innych szkodliwych zanieczyszczeń, zabezpieczonym od wilgoci i ujemnych wpływów atmosferycznych oraz posiadającym dostateczne oświetlenie naturalne i przewietrzanie.

3. Jadalnię należy zaopatrzyć w dostateczną liczbę stołów i siedzeń oraz urządzeń do podgrzewania posiłków. W zimnej porze roku jadalnie powinny być ogrzewane.

8. Umywalnie i urządzenia kąpielowe.

§ 95. 1. W zakładach pracy powinny się znajdować urządzenia do mycia (umywalki), posiadające dopływ czystej wody bieżącej w ilości co najmniej 10 litrów na dzień pracy i osobę; powinny one posiadać odpływ wody zużytej oraz mydło i ręczniki.

2. Na każdych 10 pracowników, zatrudnionych jednocześnie powinien przydać co najmniej 1 kurek z wodą, a przy robotach szczególnie brudzących 1 kurek na każdych 5 pracowników, przy czym rozmieszczenie kurków powinno być takie, aby dostęp do nich był swobodny.

3. Jeżeli umywalnia znajduje się w osobnym pomieszczeniu, powinna być ogrzewana w zimnej porze roku.

§ 96. 1. W zakładach pracy lub w ich częściach, w których pracownicy narażeni są na zetknięcie się z materiałami trującymi, zakażonymi lub przy pracach szczególnie brudzących, umywalki należy zaopatrzyć w ciepłą wodę o temperaturze 35° C w ilości co najmniej 5 litrów na jeden dzień pracy i osobę, szczotki i środki potrzebne do oczyszczania oraz środki do wycierania, odpowiadające wymaganiom higieny, jak ręczniki osobiste, suszarki itp.

2. Pracownicy zatrudnieni w warunkach pracy, określonych w ust. 1, powinni mieć zapewnione bezpłatne korzystanie co najmniej raz na tydzień z ciepłej kąpieli lub ciepłego natrysku.

3. Zakłady zatrudniające ponad 100 pracowników, niezależnie od rodzaju produkcji, powinny posiadać własne urządzenia kąpielowe lub zapewniać pracownikom bezpłatne korzystanie przynajmniej raz na tydzień z kąpielisk poza zakładem.

9. Szatnia.

§ 97. 1. Odzież domową pracowników podczas pracy, a roboczą — po pracy, należy przechowywać w zakładach pracy w sposób zabezpieczający ją od zanieczyszczenia, zakażenia, zamoczenia, niszczenia przez wilgoć, żar i inne czynniki szkodliwe.

2. Odzież pracowników powinna być przechowywana w zasadzie w specjalnych pomieszczeniach w oddzielnych szafkach.

3. Pomieszczenie szatni powinno być ogrzewane w zimnej porze roku; powierzchnia podłogi szatni łącznie z powierzchnią zajętą przez urządzenia nie może być mniejsza niż 0,5 m kwadratowego na każdego z zatrudnionych jednocześnie pracowników, a wysokość szatni nie może być mniejsza niż 3 m. Szatnie powinny posiadać wystarczającą wentylację naturalną lub sztuczną.

4. Inspektor pracy może zezwolić na niestosowanie specjalnych pomieszczeń: o ile odzież będzie przechowywana w oddzielnych szafkach w sposób przewidziany w ust. 1, lub zezwolić na niestosowanie oddzielnych szafek, o ile odzież jest przechowywana w specjalnych pomieszczeniach w sposób przewidziany w ust. 1.

5. Szafki na odzież powinny być zamykane, posiadać otwory wentylacyjne, mieć przegrodę na odzież domową i roboczą i na górze półeczkę. W nowopowstających zakładach pracy wymiary szafek powinny wynosić nie mniej niż 35×35×180 cm.

§ 98. 1. W zakładach pracy lub ich częściach, w których pracownicy narażeni są na zetknięcie z materiałami trującymi, zakażonymi lub znaczną ilość pyłu, odzież powinna być przechowywana w dwu oddzielnych pomieszczeniach specjalnie do tego celu przeznaczonych, przy czym odzież robocza lub ochronna powinna być oddzielona od odzieży domowej.

2. Między tymi dwiema szatniami powinna się mieścić umywalnia.

3. O potrzebie zainstalowania dwu szatni decyduje obwodowy inspektor pracy w porozumieniu z radą zakładową.

10. Ustępy.

§ 99. 1. W zakładach pracy powinny znajdować się ustępy dla pracowników, urządzone i utrzymywane higienicznie, zabezpieczone od opadów atmosferycznych, należycie wentylowane, spłukiwane wodą i oświetlone.

2. W stałych zakładach każde miejsce ustępowe powinno znajdować się w oddzielnej kabinie. Przed wejściem do ustępu powinny być umieszczone przegrody zasłaniające, o ile kabiny nie posiadają drzwi. Ustępy dla kobiet i mężczyzn powinny mieć oddzielne wejścia, zaopatrzone w odpowiednie napisy oraz być szczelnie oddzielone.

3. Na każdych 35 pracowników-mężczyzn, zatrudnionych jednocześnie, powinno przypadać co najmniej 1 miejsce ustępowe. Ponadto powinny być urządzone pisuary.

4. Na każde 25 pracownic, zatrudnionych jednocześnie powinno przypadać co najmniej 1 miejsce ustępowe.

5. W zakładach, które mają własną kanalizację i wodociągi lub są włączone do ogólnej sieci kanalizacyjnej, ustępy powinny być urządzone wewnątrz budynku.

6. Przedsiębiorca powinien zapewnić nadzór nad stałym utrzymywaniem ustępów w czystości.

7. Dojścia do ustępów powinny mieć twardą nawierzchnię lub być utrzymane w stanie nie narażającym na zamoczenie nóg. Gdy oświetlenie dzienne staje się niewystarczające, ustępy powinny być oświetlone sztucznie.

§ 100. 1. Przy robotach prowadzonych poza terenem stałego zakładu pracy zdala od osiedli ludzkich, powiny być urządzone ustępy zgodnie z przepisami § 99 ust. 1, 2 i 6, jeżeli zatrudnionych jest więcej niż 10 pracowników, a roboty mają trwać w jednym miejscu dłużej niż miesiąc.

2. Przy robotach, obliczonych na krótszy okres czasu, jeżeli jest zatrudnionych więcej niż 10 pracowników, należy dla nich urządzić przynajmniej prowizoryczne doły ustępowe, odpowiadające wymaganiom higieny.

11. Spluwaczki.

§ 101. W pomieszczeniach zakładów pracy powinny znajdować się w wystarczającej liczbie należycie rozmieszczone spluwaczki, odpowiawiadające wymaganiom higieny i dostatecznie często oczyszczane.

12. Schroniska.

§ 102. 1. Przy robotach, prowadzonych na otwartym powietrzu zdala od osiedli ludzkich, jeżeli roboty te mają trwać dłużej niż tydzień, przedsiębiorca powinien dostarczyć pracownikom w pobliżu miejsc pracy odpowiednich pomieszczeń, umożliwiających im schronienie się przed opadami atmosferycznymi i zmianę odzieży oraz zaopatrzonych w urządzenia do podgrzewania posiłków.

2. Przy robotach, prowadzonych na wolnym powietrzu w zimnej porze roku, przedsiębiorca powinien umożliwić pracownikom rozgrzewanie się za pomocą ognisk, koszów z koksem itp.

3. Pracownicy, którzy ze względu na warunki pracy (wyjazdy, nocne dyżury) nie mogą korzystać z odpoczynku nocnego w swym mieszkaniu, powinni mieć zapewnione odpowiednie pomieszczenia noclegowe.

§ 103. Nad stałymi miejscami obsługi maszyn, kotłów, generatorów i innych urządzeń technicznych znajdującymi się na otwartym powietrzu powinny być urządzone daszki osłaniające pracowników od opadów atmosferycznych.

13. Mieszkania robotnicze (baraki itp.).

§ 104. 1. Mieszkania o charakterze koszarowym, którymi zakład pracy bezpośrednio zarządza i które przeznacza na użytek pracowników powinny odpowiadać wymaganiom higieny i bezpieczeństwa.

2. Zabronione jest spanie w pomieszczeniach zakładu pracy, nie przeznaczonych na cele mieszkalne.

14. Woda do picia.

§ 105. 1. Zakłady pracy powinny być zaopatrzone w dostateczną ilość wody do picia o jakości odpowiadającej obowiązującym przepisom. Zbiorniki i przewody wody do picia należy zabezpieczyć od zanieczyszczenia i zakażenia. Woda do picia powinna znajdować się dostatecznie blisko miejsc pracy. Czerpanie wody

może odbywać się tylko z kurków czerpalnych. Nad kurkiem wody do picia należy umieścić napis: „Woda do picia".

2. Gdy brak odpowiedniej wody do picia, należy dostarczyć pracownikom wody przegotowanej lub innych napojów: herbaty, kawy, wywaru mięty itp.

3. Przy robotach wykonywanych stale w wysokiej temperaturze (np. w hutach szklanych) powinny być dostarczane pracownikom zamiast wody inne napoje np. kawa, herbata itp.

15. Przeciwdziałanie hałasom.

§ 106. Przy wykonywaniu robót, powodujących nadmierny hałas i wstrząsy szkodliwe dla organów słuchu pracowników albo uciążliwe do znoszenia, należy stosować, o ile to jest technicznie możliwe, środki przeciwdziałające powstawaniu hałasu i wstrząsów, albo przynajmniej dostatecznie zmniejszające ich szkodliwość i uciążliwość.

16. Siedzenie przy pracy.

§ 107. 1. Przy wykonywaniu robót, nie wymagających stale pozycji stojącej, należy zapewnić pracownikom możność siedzenia przy pracy na odpowiednim i odpowiadającym wymaganiom higieny sprzęcie.

2. Przy wykonywaniu robót, wymagających stale pozycji stojącej lub chodzącej, należy ustawić siedzenia odpoczynkowe, umożliwiające wykorzystanie dla odpoczynku krótkich przerw podczas pracy.

V. PRZEPISY KOŃCOWE.

§ 108. Nadzór nad przestrzeganiem i wykonywaniem przepisów rozporządzenia niniejszego sprawują organy inspekcji pracy z tym, że w zakresie przepisów §§ 10—43, 64—66, 84 i 90—96 nadzór ten sprawują również władze budowlane, a w zakresie §§ 84—107 także władze administracji ogólnej.

§ 109. 1. Dla istniejących zakładów pracy przepisy niniejszego rozporządzenia wchodzą w życie w następującym porządku:

a) w trzy miesiące po ogłoszeniu §§ 15 ust. 2, 28, 44, 45, 46, 47, 51, 52, 56, 58, 59, 83 i 101.
b) w sześć miesięcy po ogłoszeniu §§ 12, 55, 57, 60, 64, 82, 91, 93 i 95,
c) w rok po ogłoszeniu §§ 6, 8, 14, 15, ust. 1, 16, 17, 19, 20, 21 z wyjątkiem ust. 4, 23, ust. 1 i ust. 2, 24, 25, 26 ust. 1 i ust. 2, 37, 38, 39, 40, 42, 43, 53, 54, 84, 86, 88, 94, 96; 97, 98, 99, 104, 106 i 107,
d) w dwa lata po ogłoszeniu §§ 10, 11, 30 ust. 1 i ust. 2, 31, 41 ust. 3, 4 i 6,
e) z dniem ogłoszenia wszystkie pozostałe przepisy.

2. Dla nowopowstających zakładów pracy przepisy niniejszego rozporządzenia wchodzą w życie z dniem ogłoszenia.

§ 110. Jeżeli inspektor pracy — w związku z miejscowymi warunkami w zakładzie pracy — stwierdzi bezpośrednie zagrożenie życia i zdrowia pracownika, może zarządzić wcześniejsze wykonanie poszczególnych przepisów i odpowiednio skrócić terminy, przewidziane w § 109.

2. W przypadkach wyjątkowej wagi i ze względu na specjalnie trudne warunki miejscowe istnieje możność odroczenia terminu wykonania przepisów objętych pkt a i b ust. 1 § 10 posiada obwodowy inspektor pracy, pozostałych zaś okręgowy inspektor pracy.

3. Przepis ust. 2 nie dotyczy nowopowstających zakładów pracy.

§ 111. Rozporządzenie niniejsze nie dotyczy statków żeglugi morskiej i śródlądowej.

§ 112. Z dniem wejścia w życie rozporządzenia niniejszego tracą moc wszelkie przepisy wydane w sprawach unormowanych w rozporządzeniu niniejszym.

Minister Pracy i Opieki Społecznej:
Adam Kuryłowicz

Minister Zdrowia:
Franciszek Litwin

Minister Przemysłu:
Hilary Minc

Minister Odbudowy:
Michał Kaczorowski

w/z Minister Administracji Publicznej:
Aleksander Zaruk-Michalski

Minister Ziem Odzyskanych:
Władysław Gomułka

w/z Minister Obrony Narodowej:
Marian Spychalski

Minister Skarbu:
Konstanty Dąbrowski

w/z Minister Sprawiedliwości:
Leon Chajn

Minister Oświaty:
Czesław Wycech

(Dz. U.R.P. z dn. 25.XI.1946 r. Nr 62, poz. 344).

w/z Minister Rolnictwa i Reform Rolnych:
Stanisław Bieniek

w/z Minister Komunikacji:
Wincenty Jastrzębski

Minister Poczt i Telegrafów:
Józef Putek

w/z Minister Leśnictwa:
Kazimierz Iwanowski

w/z Minister Aprowizacji i Handlu:
Kazimierz Sokołowski

144

ROZPORZĄDZENIE
MINISTRA OŚWIATY

z dnia 29 sierpnia 1946 r.

wydane w porozumieniu z Ministrem Rolnictwa i Reform Rolnych i z Ministrem Leśnictwa w sprawie wprowadzenia gatunkowej ochrony roślin.

Na podstawie art. 8 ustawy z dnia 10 marca 1934 r. o ochronie przyrody (Dz. U. R. P. Nr 31, poz. 274) zarządza się, co następuje:

§ 1. Niżej wyszczególnione dziko rosnące rośliny uznaje się za gatunki chronione na całym obszarze Państwa:

DRZEWA:

1. Cis (Taxus baccata),
2. Limba (Pinus cembra),
3. Brzęk (Sorbus torminalis),
4. Brzoza ojcowska (Betula Oycoviensis).

KRZEWY, KRZEWINKI:

5. Wiśnia karłowata (Prunus fruticosa),
6. Wawrzynek wilczełyko i w. główkowy (Daphne Mezereum i D. Cneorum),
7. Bluszcz (Hedera helix),
8. Różanecznik żółty (Rhododendron flavum),
9. Modrzewnica północna (Andromeda calyculata).

ROSLINY ZIELONE:

10. Paproć — długosz królewski (Osmunda regalis),
11. Paproć — pióropusznik strusi (Onoclea Struthiopteris),
12. Widłaki (Lycopodium) z wyjątkiem kłosów zarodnikowych wszystkie gatunki,
13. Lilia złotogłów (Lilium martagon),
14. Korona kostkowata (Fritillaria meleagris),
15. Śnieżyca wiosenna (Leucojum vernum) i przebiśnieg pospolity (Galanthus nivalis),
16. Szafran (Crocus scepusiensis),
17. Ostnice (Stipa pennata i S. capillata),
18. Storczykowate (Orchidaceae) z wyjątkiem pospolitych czerwono kwitnących gatunków, jak storczyk szerokolistny (Orchis latifolius) i storczyk krwisty (O. incarnatus),
19. Kosaćce (Iris) wszystkie gatunki z wyjątkiem kosaćca żółtego (Iris pseudoacorus),
20. Zawilec narcyzowy i zawilec zwyczajny (Anemone narcissiflora i A. silvestris),
21. Pełnik europejski i pełnik siedmiogrodzki (Trollius europaeus i T. Transsilvanicus),
22. Sasanki (Pulsatilla) — wszystkie gatunki,
23. Miłek wiosenny (Adonis vernalis),
24. Rosiczka - okrągłolistna, długolistna i pośrednia (Drosera rotundifolia, longifolia i intermedia),
25. Kotewska — orzech wodny (Trapa natans),
26. Mikołajek nadmorski (Eryngium maritimum),
27. Goryczki — (Gentiana — wszystkie gatunki z wyjątkiem G. asclepiadea),
28. Szarotka (Leontopodium alpinum),
29. Dziewięćsił bezłodygowy i dziewięćsił popłocholistny (Carlina acaulis i C. onopordifolia).

§ 2. Zabrania się niszczenia, zrywania lub usuwania ze stanowisk (wykopywania) wymie-

nionych w § 1 gatunków roślin chronionych oraz zbywania, nabywania, przenoszenia i wywożenia ich za granicę w stanie świeżym lub suszonym.

§ 3. Wojewoda po zasięgnięciu opinii Państwowej Rady Ochrony Przyrody może udzielać zezwoleń na zbieranie i przenoszenie lub przesyłanie roślin chronionych dla celów naukowych, dydaktycznych i hodowlanych.

§ 4. Wyszczególnione w § 2 zakazy nie mają zastosowania do hodowanych w plantacjach i ogrodach gatunków roślin chronionych. Wojewoda może udzielać hodowcom tych roślin zezwolenie na przenoszenie, przesyłanie, i sprzedawanie hodowanych roślin gatunków chronionych.

§ 5. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Równocześnie tracą moc obowiązującą wszelkie przepisy, wydane w zakresie unormowanym niniejszym rozporządzeniem.

Minister Oświaty:
Czesław Wycech

w/z Minister Rolnictwa i Reform Rolnych:
Bolesław Podedworny

Minister Leśnictwa:
Stanisław Tkaczow

(Dz. U. R. P. z dn. 20.XII.1946 r. Nr 70, poz. 384).

145

PISMO OKÓLNE

z dnia 15 listopada 1946 r.

(Nr UR/2.I.5/64)

w sprawie regulacji hipotek

I. Ministerstwo Rolnictwa i Reform Rolnych komunikuje, że Ministerstwo Sprawiedliwości wyraziło zgodę na to, aby wnioski o uregulowaniu prawa własności gruntów na rzecz nabywców redagowane były w formie jednego pisma dla całej nieruchomości rozparcelowanej, obejmującego wszystkich nabywców z parcelacji (tzw. wnioski zbiorowe).

Dotyczy to zarówno tych przypadków, w których istnieją księgi hipoteczne (gruntowe), jak i tych, w których księgi hipoteczne (gruntowe) uległy zniszczeniu lub nie zostały urządzone.

II. We wzorach, przesłanych Wojewódzkim Urzędom Ziemiskim do stosowania w dniu 19.IX.1946 r. Nr UR/2.I.1/142 wprowadza się zmiany następujące: we wzorze Nr 4 w pkt. 3, po wyrazie „płatnych" skreśla się wyrazy: „bez wezwania. . . . . każdego roku, poczynając od. . . . .". W tymże punkcie po wyrazie „rynku" skreśla się wyrazy „ustalonej na rok itd." aż do końca zdania i dalej wyrazy „w terminach ustalonych w drodze specjalnych zarządzeń".

Analogicznym zmianom ulega wzór Nr 5.

Po dokonaniu wymienionych wyżej poprawek pkt. 3 wzoru Nr 4 oraz odpowiedni ustęp wzoru Nr 5 winien brzmieć: „Należności z tytułu niezapłaconej ceny działki i inwentarza, stanowiących ciężar realny w ilości. . . . . . centnarów metrycznych żyta na rzecz Skarbu Państwa — Państwowego Funduszu Ziemi z tym, że spłata tej należności jest rozłożona na. . . . równych rat rocznych, płatnych w naturze żytem lub w gotówce podług ceny żyta na wolnym rynku w terminach, ustalonych w drodze specjalnych zarządzeń".

Wskazane wyżej zmiany wprowadzone zostały w porozumieniu z Ministerstwem Sprawiedliwości.

III. W związku z koniecznością szybkiego przeprowadzenia regulacji hipotek Ministerstwo Rolnictwa i Reform Rolnych zezwala na wypłacenie pracownikom Wojewódzkiego Urzędu Ziemskiego oraz Powiatowych Urzędów Ziemskich, zatrudnionych w godzinach nadliczbowych przy opracowaniu wniosków o uregulowanie tytułu własności gruntów na rzecz Skarbu Państwa oraz nabywców następujących stawek:

1) za przygotowanie wniosku o przepisanie na rzecz Skarbu Państwa prawa własności nieruchomości ziemskiej:

a) o pow. do 50 ha — 30 zł,
b) o pow. powyżej 50 ha — 50 zł

2) za przygotowanie wniosku o przepisanie prawa własności na rzecz nabywcy — 15 zł.

Stawki powyższe obejmują wynagrodzenie za całość prac, związanych z przygotowaniem i złożeniem wniosku w hipotece.

Minister:
St. Mikołajczyk

146

PISMO OKÓLNE

z dnia 27 listopada 1946 r.

(FZ/2/II/46)

w sprawie ustalenia ceny żyta na rok gospodarczy 1946/47.

Powołując się na zarządzenie moje z dnia 20.VIII.1946 r. Nr FZ. 1/II/3/3 ust. 4, zawiadamiam, że Komitet Ekonomiczny Rady Ministrów na posiedzeniu w dn. 22 listopada 1946 r. uchwalił ustalić na rok gospodarczy 1946/47 cenę żyta dla obliczania należności za ziemię, pochodzącą z parcelacji na podstawie dekretu z dnia 6/IX-1944 r. o przeprowadzeniu reformy rolnej (Dz.U.R.P. Nr 3 z 1945 r., poz. 13) w wysokości: 1.000 zł (tysiąc zł) za centnar metr.

Minister:
St. Mikołajczyk

Redakcja i Administracja: Ministerstwo Rolnictwa i Reform Rolnych. Warszawa, Nowogrodzka 50
Referat Prasowy. Pokój 109. Tel. 887-84 Cena zł. 30

Konto P. K. O. I — 1888 Dziennik Urzędowy Ministerstwa Rolnictwa i Reform Rolnych w Warszawie.

Drukarnia Państwowa Nr 1 w Warszawie, Tamka 3. Zam. 1431.